

Posudek na disertační práci MgA. Lenky Veselé
Syntetická těla

O tom, že se disertační práce MgA. Lenky Veselé vyjadřuje k aktuálním tématům, nemůže být sporu. Lenka Veselá se ve své práci věnuje jak „syntetickým tělům“, tak i možnostem a udržitelnosti uměleckého výzkumu. Její uvažování o syntetických tělech se tak zároveň snaží najít a modelovat způsoby, jak s takovou tělesností pracovat individuálně i kolektivně, soukromě i veřejně, umělecky i akademicky. Výstupem disertační práce a uměleckého výzkumu autorky není pouze tento spis, ale také množství uměleckých výzkumných setkání, návrhy výzkumných protokolů k dalšímu prozkoumávání syntetické tělesnosti, kolektivní monografie a další textové a performativní výstupy, které se věnují právě udržitelnosti umělecké praxe jako nezkrocené a zcela neinstitucionalizované kritiky. Právě tyto snahy zasadit komplexní teoretizaci syntetických těl do konkrétní vtělené a do lokální, žité materiality zanořené praxe považuji za velmi hravý, kreativní – což nemá nikterak snižovat jejich epistemologickou hodnotu – přínos vědě i umělecké praxi. Na úvod chci ještě podotknout, že se sama pohybují na rozhraní humanitních a sociálních věd a přestože uměleckou praxi považuji za zdroj inspirace, důležitého zdroje poznání, necítím se povolána k hodnocení standardů cílů stanovených specificky pro disertační práce v mě nedomácím poli. Každopádně, jako socioložka a teoretička gender, queer a disability studies, považuji diskutovanou disertační práci za velmi výzrálý výstup důkladného a poctivého studia a kreativního potýkání se s těly, tak jak se stávají ve složité síti organických a neorganických vztahů.

MgA. Lenka Veselá tak bez jakýkoliv pochybností dokazuje svou schopnost nezávislé a inovativní akademické práce. Přináší nové a cenné podněty do domácí i mezinárodní debaty. Téma environmentální spravedlnosti, do jehož kontextu Lenka Veselá zasazuje svůj koncept syntetických těl, je a bude téma, které určuje debaty o společenské dynamice a jejich nerovnostech. I z příloženého seznamu dalších publikací, konferenčních a výstavních aktivit je bez pochyby zřejmé, že Lenka Veselá vstupuje do akademického prostoru s inovativní agendou, s dobře vybudovanou sítí spoluprací nesených sdíleným zájmem, i to je zárukou dalšího úspěšného směřování (a tedy splnění podmínek uvedených v § 47 odst. 4 zákona o vysokých školách). V neposlední řadě, pro účely posudku, je potřeba konstatovat, že práce je prosta formálních pochybeních, je opatřena všemi citačními a dalšími náležitostmi, i je psaná velmi hezkým, jasným, stylisticky vytríbeným jazykem – v krátkosti,

práci je radost číst. A je radost s ní přemýšlet, reflektovat tělesné setkávání se a stávání se společně—jakkoliv ambivalentní tento proces je—s chemickými látkami, o kterých povětšinou neuvažujeme a pokud, tak v rámci odmítavého až znepokojeného postoje ke „znečištění“, chemických „jiných“, které do našeho těla a tělesné integrity nezahrnujeme a zahrnovat nechceme.

Teoretická část práce nám dává nahlédnout širší konceptuálních debat, které autorka pro svou práci recipuje a z nichž vychází – pokrývá uvažování o kyborzích, posthumanitního feminismu, i novějších a v současnosti více rezonujících konceptů inter-aktivního, transkorporálního těla či těla (z vody)—tedy prací (z velké části feministických), které kriticky pracují s představou organického, přírodního, přirozeného. Namísto toho otevírají prostor pro uvažování o lidském těle a životě jako radikálně definovaným svým prostředím, a „alterlife“, tedy jako formy života, který je obdařen schopností/či je nucen se stávat něčím jiným (str. 23). Další velká kapitola práce se věnuje chemickým endokrinním disruptorům a hlavně figuraci chemických expozic – zde autorka opět prokazuje schopnost orientovat se v tématu a pracovat i s literaturou z přírodních věd, resp. nabídnout přírodním vědám informovanou interlokutorku. Obě tyto kapitoly pak autorka svádí dohromady v diskuzi o politice vědění a uměleckého výzkumu. Tato kapitola byla pro mne jako zaujatou čtenářku velmi důležitá a vnesla do textu dynamiku a jasné rámování. Z mého pohledu by tato kapitola, resp. její části mohly/měly předcházet před teoretickým výkladem a kontextualizací – autorčina diskuze uměleckého výzkumu jako syntetického vědění, její kritické a v kontextu velmi dobře zasazené uvažování o limitech vědecké imaginace a politiky dávají čtenářstvu jasný rámec toho, jak pracovat s množstvím informací o teoretizaci syntetické tělesnosti, resp. to, kam autorka směřuje. Jak jsem již poznamenala, úvodní teoretizace syntetizují obrovské množství prací, a to i prací, které se v českém akademickém kontextu recipují pomálu či velmi nedávno (práce vycházejících z indigenous studies, diskuze o dekolonizaci apod.). Přesto se domnívám, že pro čtenářstvo, které nemá v těchto tématech pevné zázemí, by bylo přínosné slyšet autorčin hlas hlasitěji a mít možnost jej sledovat jako červenou nit napříč houští syntetizace.

Jak je již zřejmé, považuji práci za výbornou a velmi přínosnou pro další české debaty a „making and doing“ umění a vědy. Co bych si přála vypíchnout zvláště je to, že nám zde autorka nabízí alternativu k morálním panikám z chemického zamoření, které velmi často nesou homofobní (např. neschopnost reprodukce, „intersex“ či jinak genderově/pohlavně nestandardních zvířat či rostlin), rasistické (např. čínské chemicky znečištěné hračky, polská technická sůl v potravinách), či genderově podmíněné (debaty se zaměřují na hormonální antikoncepci...) důrazy, které jednak poškozují již často marginalizované skupiny, a za další často slouží k odvedení pozornosti od další a možné zásadnějších zdrojů ekologického, či „chemického násilí“ (str. 59) Autorka se vymezuje vůči poli-

tice čistoty, ale zároveň nerezignuje na uvažování o znečištění jako formě strukturálního násilí. Ocenila jsem velmi její uvažování o tom, jak praktikovat dekoloniální praxe i v malých a třeba nepostřehnutelných krocích – jako je užití recyklovaného papíru, které nás ale jako čtenářstvo nutí vzít část environmentálních nákladů na sebe. Autorka zde nemluví o „ochraně přírody“ z pozice nadřazeného a z přírody vyvázaného člověka, který jí má být kustodem, opatrovníkem, ale popírá onu antropocentrickou představu a ideologii „human supremacy“ tím, že se dobrovolně (? – ne u všech je toto zcela dobrovolné, resp. vědomé) vystavíme působení následku dřívější lidské aktivity. Tato schopnost udržet téma v jeho ambivalenci, ukázat jeho strukturální a politické dimenze a zároveň o něm promlouvat skrze velmi osobní zkušenost je pro mě ohromnou silou práce.

Již jenom v krátkosti další podněty – protokoly, které autorka nabízí k dalšímu použití jsou zatím jednoduše rozděleny na kolektivní a individuální praxe – to rozdělení je určitě potřeba pro funkčnost protokolů. Nicméně, bylo by možné v jejich rámci tuto jednoduchou logiku narušit např. uvažováním o tělech, která jsou právě již kyborgy – jsou chemicky obohacena léky, doplněna protetikou ať již technologickou, či lidskou/zvířecí asistencí? V tomto ohledu zaměření na endokrinní disruptory a chemické působení možná dočasně přehlušilo možnost uvažovat o tělech, která nesplňují představu funkčního, způsobitelného, samostatného a nezávislého těla/života a jsou již jinak syntetická. Další rozvinutí protokolů a umělecké praxe, které by mohlo z práce vzejít je rozpracování specifické povahy genderového, etnického/rasového a sexualizovaného chemického násilí, resp. chemického stávání se spolu (chemical kin).

Na závěr, na základě předložené disertační práce, a v případě její úspěšné obhajoby, s radostí doporučuji, aby byl Lence Veselé udělen akademický titul Ph.D.

Kateřina Kolářová

V Praze, 29. 8. 2023